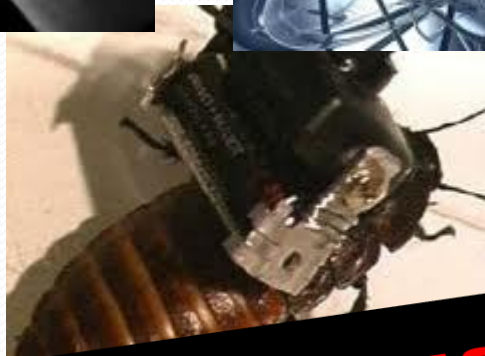

**Тема 11. СВІТОВЕ
ГОСПОДАРСТВО ТА ОСНОВНІ
НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ
НА ЕТАПІ ІНФОРМАЦІОННО-
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ
(кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст.)**

Основні питання

1. Загальна характеристика світового господарства (кінець ХХ – поч. ХХІ ст.)
2. Новітні економічні концепції. Нобелівські лауреати з економіки

1

**Світова система
господарства у
др. пол. XX - на поч. XXI ст.**

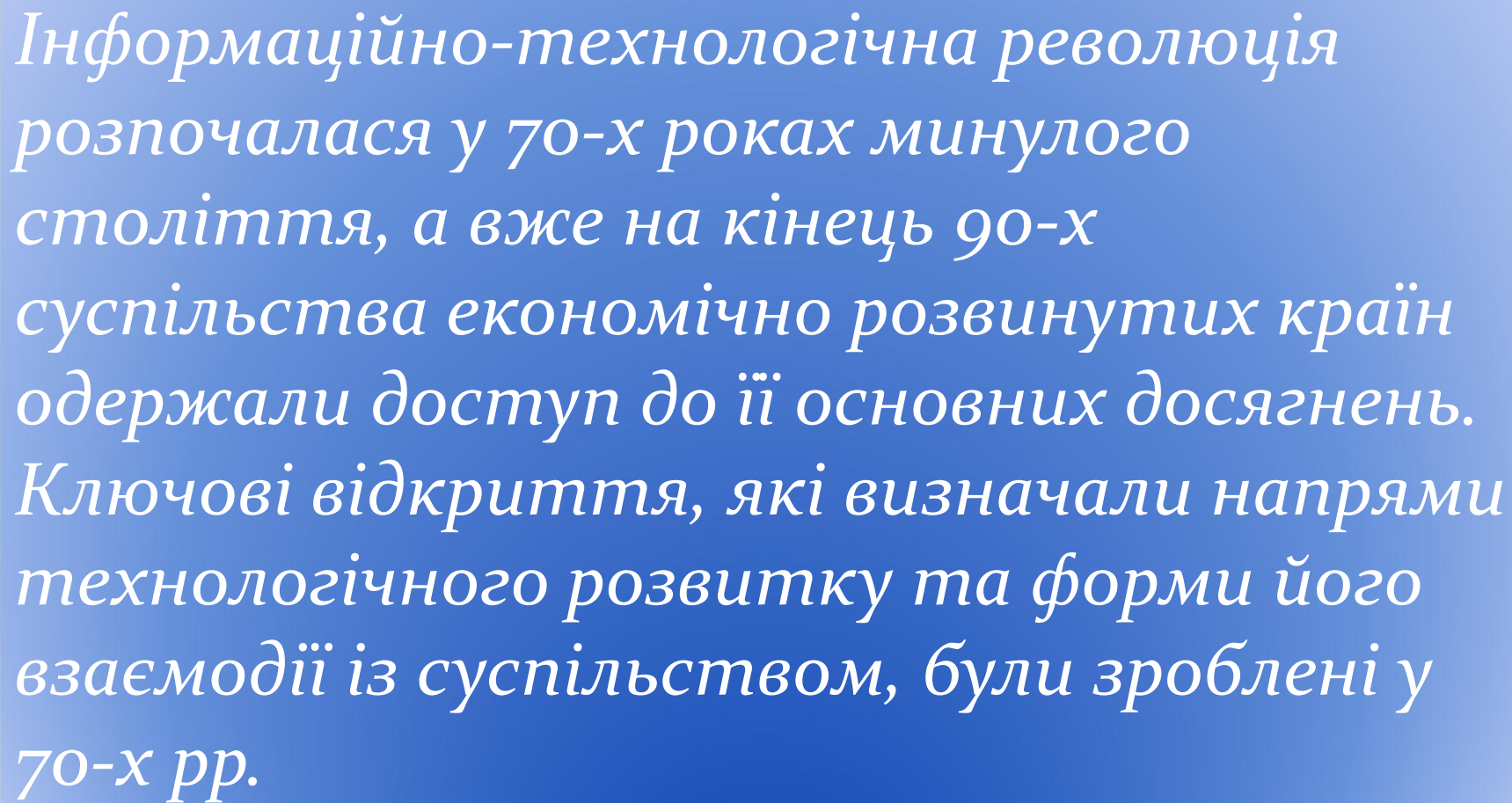
Кінець ХХ ст. - період інформаційного суспільства й глобалізації, поглиблення інтеграційних процесів і, водночас, загострення глобальних проблем людства, вирішувати які йому доведеться у ХХІ ст.

Кінець ХХ століття для розвинутих капіталістичних країн ознаменувався переходом до постіндустріального, або інформаційного суспільства.

Основною особливістю сучасної НТР є докорінна зміна структури виробництва та структури зайнятості.

Інформаційно-технологічна революція розпочалася у 70-х роках минулого століття, а вже на кінець 90-х суспільства економічно розвинутих країн одержали доступ до її основних досягнень. Ключові відкриття, які визначали напрями технологічного розвитку та форми його взаємодії із суспільством, були зроблені у 70-х рр.

Найвагомішим результатом інформаційно-технологічної революції, здійсненої на основі цих відкриттів, стала докорінна зміна структури виробництва та структури зайнятості.

Технологічна революція зумовила величезну економію живої праці та витіснення її з виробничого процесу. У розвинутих країнах у сфері послуг було зосереджено 65-70 % зайнятих у суспільному виробництві і вироблялася основна частина продукції та наданих послугу вартісному вираженні, а частка ВВП становила 55-65 %.

Якісні зміни охопили первинний і вторинний сектори економіки, внаслідок чого відбулося зростаюче витіснення фізичної праці із промисловості та сільського господарства. На первинний сектор у розвинутих країнах припадало 5 - 10 % зайнятих у національному господарстві і вироблялося близько 10 % національного ВВП.

Завдяки механізації й автоматизації сільськогосподарської праці вона перетворилася у різновид індустріальної і в ній повсюдно почали застосовуватись електроніка, краплинне зрошення, генна селекція, хімізація, які значно підвищили інтенсивність агровиробництва. Цьому значно сприяло злиття органічної структури промислового та аграрного капіталу.

Прогресивні зміни охопили не тільки економіку, а й сферу політики, соціальні відносини, що створило умови для виходу країн Західної цивілізації, Японії на якісно новий рівень економічного розвитку та добробуту громадян. Все це дало підстави для висновку про завершення індустріального періоду в розвитку цих країн та переходу до постіндустріального, або інформаційного суспільства.

Криза командно-адміністративної господарської і повний крах тоталітарної політичної системи призвели до розвалу Радянського Союзу і виникнення нових незалежних держав. З розпадом СРСР на шлях демократизації і розвитку ринкової економіки стали країни колишнього соціалістичного табору.

Становлення постіндустріального суспільства відбулося завдяки переходу економіки від домінуючого виробництва товарів до такого стану, де виробництво тісно пов'язувалось із наданням найрізноманітніших послуг. Така господарська трансформація кардинально вплинула на соціальну структуру суспільства, оскільки різко зросла роль освічених людей, тому на зміну класовому поділу суспільства прийшов професійний, у якому вирішальну роль стали відігравати інженерно-технічна інтелігенція, фахівці гуманітарних професій, менеджери.

Сучасний світовий суспільний розвиток характеризується посиленням зв'язків і взаємодією між країнами. Ні одна країна світу не може претендувати на повноцінний розвиток, якщо не втягнута в орбіту світогосподарських зв'язків. Міжнародне співтовариство об'єднує держави, які мають свою національну і економічну самобутність.

Світове господарство - це сукупність національних економік, пов'язаних міжнародним поділом праці, торговельно-виробничими, фінансовими та науково-технічними зв'язками.

Період	Тенденція, що спостерігається
З кінця 70-х рр. ХХ ст.	У всіх країнах світу відсутня тенденція до автаркії (спрямованість до відділення, обособлення). Зникають усі форми автаркічної політики, які існували постійно (національна, імперська, експансіоністська тощо)
З кінця 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст.	Визначальною рисою цього етапу є наростання інтеграційних процесів у виробництві, розвиток їх організаційно-економічних форм, пов'язаних з виробництвом товарів і комплектуючих у різних країнах. На формування світового господарства в 90-ті роки ХХ ст. вплинуло відокремлення більшості країн Східної Європи від соціалістичної системи господарювання, ліквідація Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) і розпад СРСР, утворення нових незалежних держав.
З 80-х рр. ХХ ст. до сьогодні	Розширення економічного простору за рахунок раніш нецивілізованих територій (Кенія, Заїр, Кот-де-Вуар), Яскраво виражений взаємозв'язок держав, крах світової системи соціалізму та перехід більшості держав світу до ринкової економіки.

Світове господарство наприк. ХХ - на поч. ХХІ ст.

Світове господарство на рубежі ХХ – ХХІ ст. глобально за своїми масштабами, цілком засновується на принципах ринкової економіки, об'єктивних закономірностях міжнародного поділу праці (МПП) та інтернаціоналізації виробництва

Воно включає в себе три головні елементи:

- ❑ сукупність національних економік,
- ❑ міжнародні економічні відносини, що їх пов'язують
- ❑ та міжнародну економіку, створену міжнародними корпораціями

Світове господарство

наприк. ХХ - на поч. ХХІ ст.

Загалом, зберігаючи розмаїття, велику кількість суперечностей і різнопланових тенденцій, все ж **світове господарство** означеного періоду, є

- більш цілісним,
- інтегрованим і динамічним, ніж у середині ХХ ст.,
- воно набуває глобального характеру.

Світове господарство наприк. ХХ - на поч. ХХІ ст.

Для нього стали характерними:

- швидке зростання зовнішньоекономічних зв'язків між країнами,
- розширення митних та політичних союзів;
- поглиблення міжнародного поділу праці,
- інтернаціоналізація господарського життя
- та міжнародна конкуренція.

Процес його становлення ще не завершився, оскільки продовжується поглиблений розвиток усіх факторів, що його зумовлюють.

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

- розвиток науково-технічного прогресу, **перетворення інформаційних технологій на один із найважливіших аспектів розвитку світової економіки**;
- зростаюча взаємозалежність національних господарств, загальна лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків;
- поглиблений розвиток МПП — міжнародна спеціалізація та кооперування виробництва;
- високий рівень інтенсифікації міжнародного руху факторів виробництва: робочої сили, капіталів, технологій, засобів виробництва, інформації;
- інтернаціоналізація та транснаціоналізація виробництва і капіталу;
- формування самостійної фінансової системи, безпосередньо не пов'язаної з обслуговуванням руху товарів;
- поглиблення регіональної економічної інтеграції країн;
- тенденція до уніфікації правил господарського життя і створення системи міждержавного регулювання світогосподарських зв'язків у світовій економіці;
- вирішення глобальних проблем тощо.

МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ (МПП)

Міжнародний поділ праці - це спеціалізація окремих країн у межах світового господарства на виробництві певної продукції та послуг відповідно до їхніх природно-кліматичних, історичних та економічних умов, що обумовлює і передбачає необхідність обміну результатами різної діяльності на світовому ринку.

Спонукальним мотивом участі країн у міжнародному поділі праці є прагнення якомога повніше використати його переваги для організації оптимального випуску продукції, поліпшення її якості та збільшення обсягів експортної продукції для зарубіжних країн.

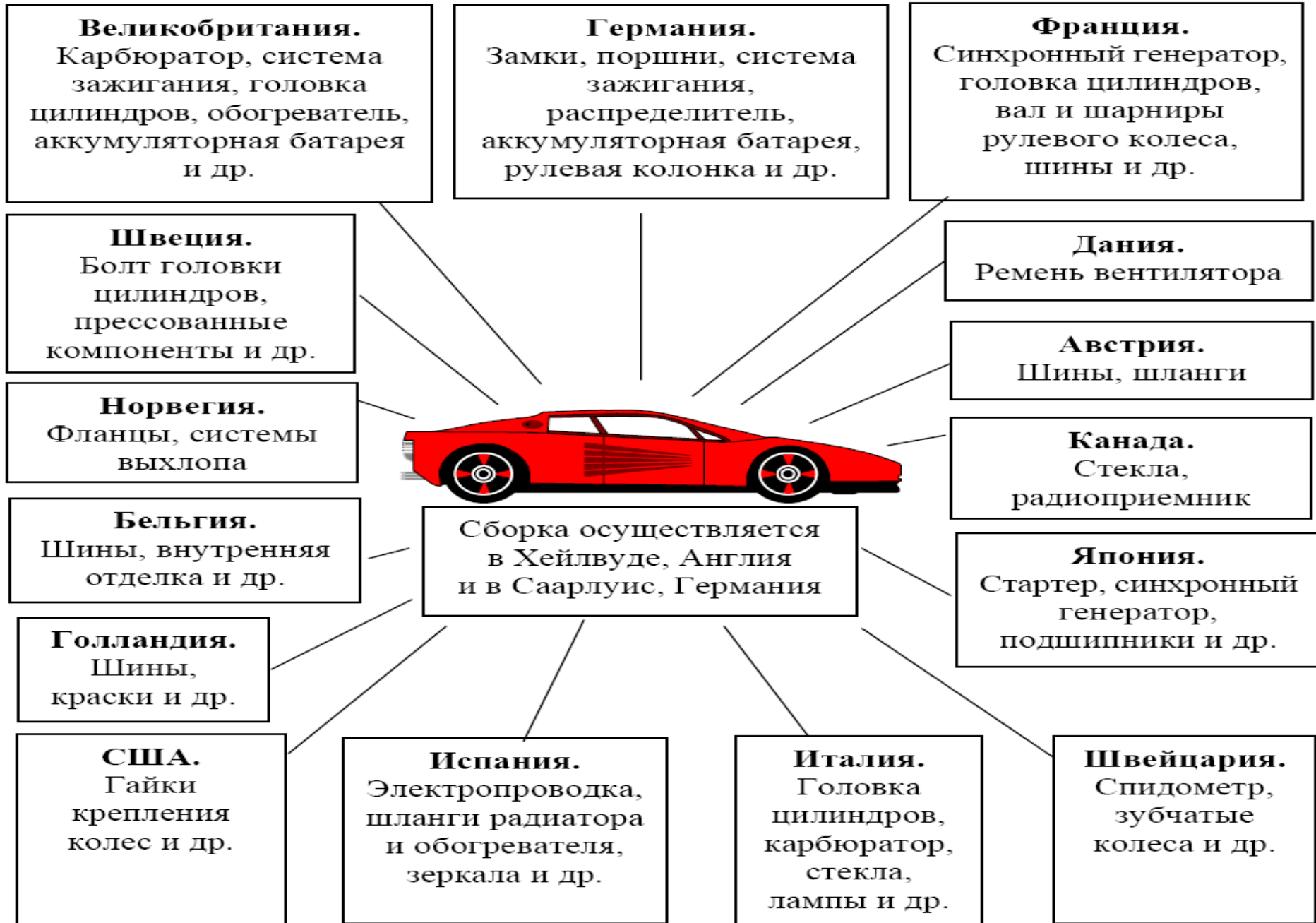

Рис. 7.4 Сеть изготовления комплектующих и самого автомобиля «Форд-Эскорт» для Европы

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Слід підкреслити, що однією з **найхарактерніших особливостей** сучасного світового розвитку є **зростаюча взаємозалежність** різних країн і господарських регіонів.

Тому міжнародні економічні відносини треба не тільки вважати однією з найважливіших сфер прояву зростаючої взаємозалежності країн, а й розглядати як основу цього процесу.

Структурні зрушення у світовому господарстві:

- * збільшення обсягів виробництва у матеріальній сфері (особливо в промисловості) та питомої ваги цієї сфери в усьому виробництві;
- * зменшення питомої ваги сільського господарства у світовому виробництві;
- * високі темпи зростання сфери послуг та чисельності зайнятих у сфері обслуговування (особливо у високорозвинутих країнах);
- * стрімкий технічний прогрес транспортної системи світу (особливо морського і повітряного транспорту) та інформаційно-комукаційної системи;
- * відносне зниження частки звичайної комерційної торгівлі порівняно з товарооборотом, що обслуговує усталені виробничі зв'язки;
- * зростаюча тенденція до зниження аграрно-сировинної спрямованості виробництва та експорту країн, що розвиваються;
- * скорочення частки сировинних товарів (крім палива) та збільшення товарообігу машин і устаткування на світовому ринку.

СУЧАСНІ КЛАСИФІКАЦІЇ КРАЇН

Систематизація національних економік, виділення типів країн, їх групування необхідне для того, щоб:

- систематизувати країни відповідно до особливостей та рівня їх розвитку;
- * виявити їх характерні риси;
- * визначити місце у системі світового господарства та міжнародних економічних відносин;
- * визначити та передбачити імовірні перспективи їх розвитку.

Основними соціально-економічними підсистемами сучасного світового господарства є національні господарства:

Країн розвинутої ринкової економіки.

держав перехідної від командно-адміністративної до ринкової економіки

Країн ринкової економіки, що розвиваються

Залежно від структури господарства країни поділяють на:

- аграрні,
- аграрно-промислові,
- промислово-аграрні,
- промислово розвинуті.

Саме у такій послідовності історично розвиваються національні господарства, проходячи усі ці стадії – від переваги в економіці сільського господарства до високого рівня розвитку промисловості та сфери послуг.

Міжнародна економічна інтеграція: сутність та форми (рівні)

Міжнародна економічна інтеграція - це вищий рівень розвитку міжнародних економічних відносин, коли інтернаціоналізація господарського життя проявляється у переплетенні національних господарств двох або кількох країн та проведенні ними узгодженої міждержавної торговельно-економічної політики.

Найпростішою формою економічної інтеграції є **преференційна торговельна угода**. Вона передбачає встановлення нижчих торговельних бар'єрів у відносинах з членами об'єднання, ніж у співробітництві з третіми країнами. Так, наприклад, члени преференційної торговельної угоди можуть обкладати митом товари, що імпортуються в межах об'єднання, за ставкою, яка складає 50% звичайного митного тарифу.

Наступною формою інтеграційного об'єднання є **зона вільної торгівлі**, яка характеризується відсутністю різного роду обмежень торговельного обміну між учасниками зони. Але при цьому кожна країна зберігає такі обмеження та бар'єри по відношенню до нечленів об'єднання. Слід відзначити, що принципи зони вільної торгівлі можуть застосовуватися як до всіх, так і до обмеженого кола товарів.

Сучасним процесам міжнародної економічної інтеграції притаманні певні особливості, а саме:

- * динамізм процесів міжнародної економічної інтеграції в цілому;
- * нерівномірність розвитку і реалізації форм міжнародної економічної інтеграції;
- * розвиток поряд з інтеграційними дезінтеграційних процесів;
- * переважний **розвиток регіональних міжнародних економічних угруповань**;
- * формування реальних умов світової економічної інтеграції.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Глобалізація - це процес трансформації розрізнених національних господарств в інтегровану глобальну економіку.

В ході цієї трансформації відбувається скасування ролі держав, які протягом багатьох десятиріччя служили системоутворюючими організаційними структурами

Глобальні проблеми сучасності: сутність та класифікація

Класифікація глобальних проблем за сферами дії провадиться лише для більш чіткого їх усвідомлення.

В реальній дійсності ці проблеми тісно переплетені, взаємопов'язані та взаємообумовлені.

Зокрема, продовольча криза в цілому ряді країн, зони голоду на Земній кулі - це результат не лише внутрішнього розвитку цих країн, можливо, в більшій мірі - це результат міжнародного поділу праці та диспропорцій світових господарських зв'язків.

Кожна найменша проблема, що, на перший погляд, знаходиться у якнайдалшому відокремленні від економіки, під час пильного розгляду виявить своє матеріальне, економічне коріння.

Поезія, музика, філософія далекі від економічної кризи лише на перший погляд. Для їх друкування, звучання та розповсюдження потрібні цілком визначені матеріальні ресурси.

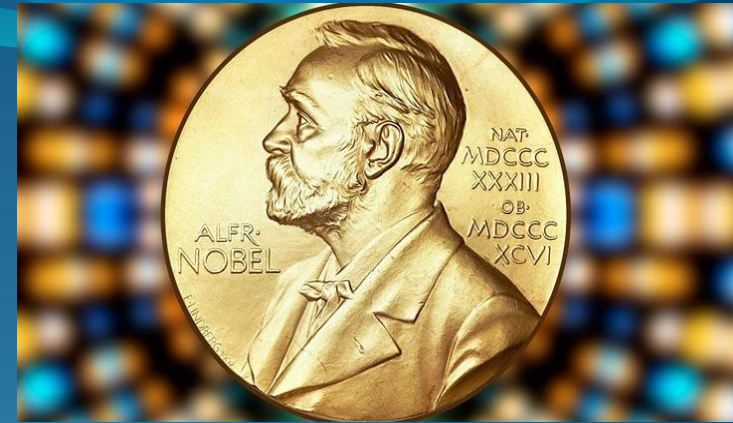
Глобальні проблеми сучасності: сутність та класифікація

Глобальні проблеми об'єктивні за своїм характером, далеко не малі і для їх розв'язання потрібні значні кошти, інтелектуальні та фізичні зусилля багатьох людей у багатьох країнах світу.

Процеси інтернаціоналізації господарського життя науки, культури створюють підстави для подальшої глобалізації проблем людського життя.

НТР сприяла розв'язанню тих, що пов'язані з рівнем та якістю життя людей. По суті, завдяки науково-технічному прогресу створене нове техногенне середовище існування сучасної цивілізації. Водночас цим самим процесом надзвичайно загострені проблеми охорони довкілля, сировинних джерел тощо.

"Світ створений нами в результаті мислення на звичному для нас рівні, породжує проблеми, не розв'язані на цьому ж рівні"
(А.Ейнштейн). Розв'язання глобальних проблем потребує формування більш високого рівня мислення.

2. Новітні економічні концепції. Нобелівські лауреати з економіки

2020

Photo: Stanford Graduate School of Business

Paul R. Milgrom

Пол Мілгром

Photo: Stanford Graduate School of Business

Robert B. Wilson

Роберт Вілсон

"för förbättringar av auktionsteorin och uppfinningar av nya auktionsformat"
"for improvements to auction theory and inventions of new auction formats"

За вдосконалення теорії аукціонів та
винайдення нових форматів аукціону

EKONOMIPRISET 2019
THE PRIZE IN ECONOMIC SCIENCES 2019

KUNGL.
VETENSKAPS-
AKADEMIEN

THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES

Abhijit Banerjee

Абхіджит Банерджі

Esther Duflo

Естер Дюфло

Michael Kremer

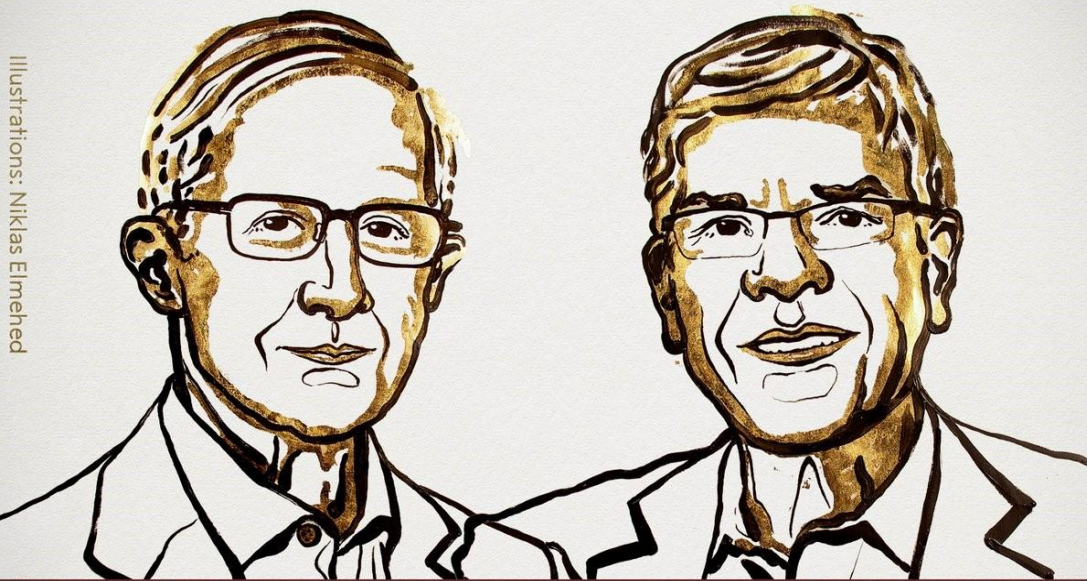
Майкл Кремер

"för deras experimentella ansats för att mildra global fattigdom"

"for their experimental approach to alleviating global poverty"

За експериментальний підхід до
боротьби з бідністю

THE SVERIGES RIKSBANK PRIZE
IN ECONOMIC SCIENCES IN MEMORY
OF ALFRED NOBEL 2018

Illustrations: Niklas Elmehed

William D. Nordhaus

“for integrating climate change
into long-run macroeconomic
analysis”

Paul M. Romer

“for integrating technological
innovations into long-run
macroeconomic analysis”

Вільям Нордгауш SWEDISH ACADEMY Пол Ромер

За дослідження впливу
технологічних інновацій
при довгостроковому
макроекономічному
аналізі

За дослідження
впливу кліматичних
змін при довгостроковому
макроекономічному аналізі

2017

Річард Тейлер

- За внесок до поведінкової економіки

The Prize in Economic Sciences 2016

Oliver Hart
Harvard University,
Cambridge, MA, USA

Bengt Holmström,
Massachusetts Institute of Technology
Cambridge, MA, USA

Олівер Гарт

Бенгт Гольмстрем

За їхній внесок у розвиток теорії контрактів

2015

- За дослідження споживання, бідності та добробуту

Ангус Дітон

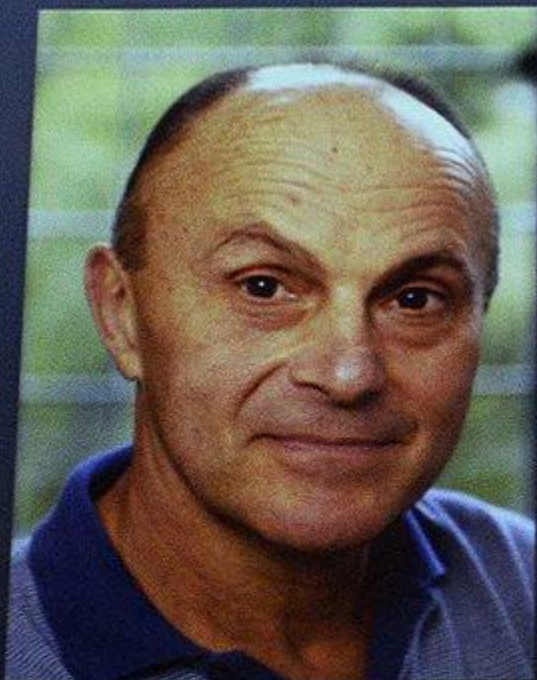
2014

- За дослідження ринкової влади та регулювання

Жан Тіроль

2013

Eugene F. Fama
University of Chicago, IL,
USA

Lars Peter Hansen
University of Chicago, IL,
USA

Robert J. Shiller
Yale University, New
Haven, CT, USA

Юджин Фама

Ларс Петер Хансен

Роберт Шиллер

За їхній емпіричний аналіз цін на активи

2012

За теорію стабільного розподілу та
практику устрою ринку

2011

За емпіричні дослідження причинно-наслідкових зв'язків у макроекономіці

Christopher Sims

Крістофер Сімс

Thomas Sargent

Томас Сарджент

2010

Пітер Даймонд

Дейл Мортенсен

Крістофер Піссарідес

За роботу з аналізу ринків з моделями пошуку

The Prize in Economic Sciences 2009

awarded with one half to

Elinor Ostrom
Indiana University
Bloomington, IN, USA

Еліно́р Остро́м

and the other half to

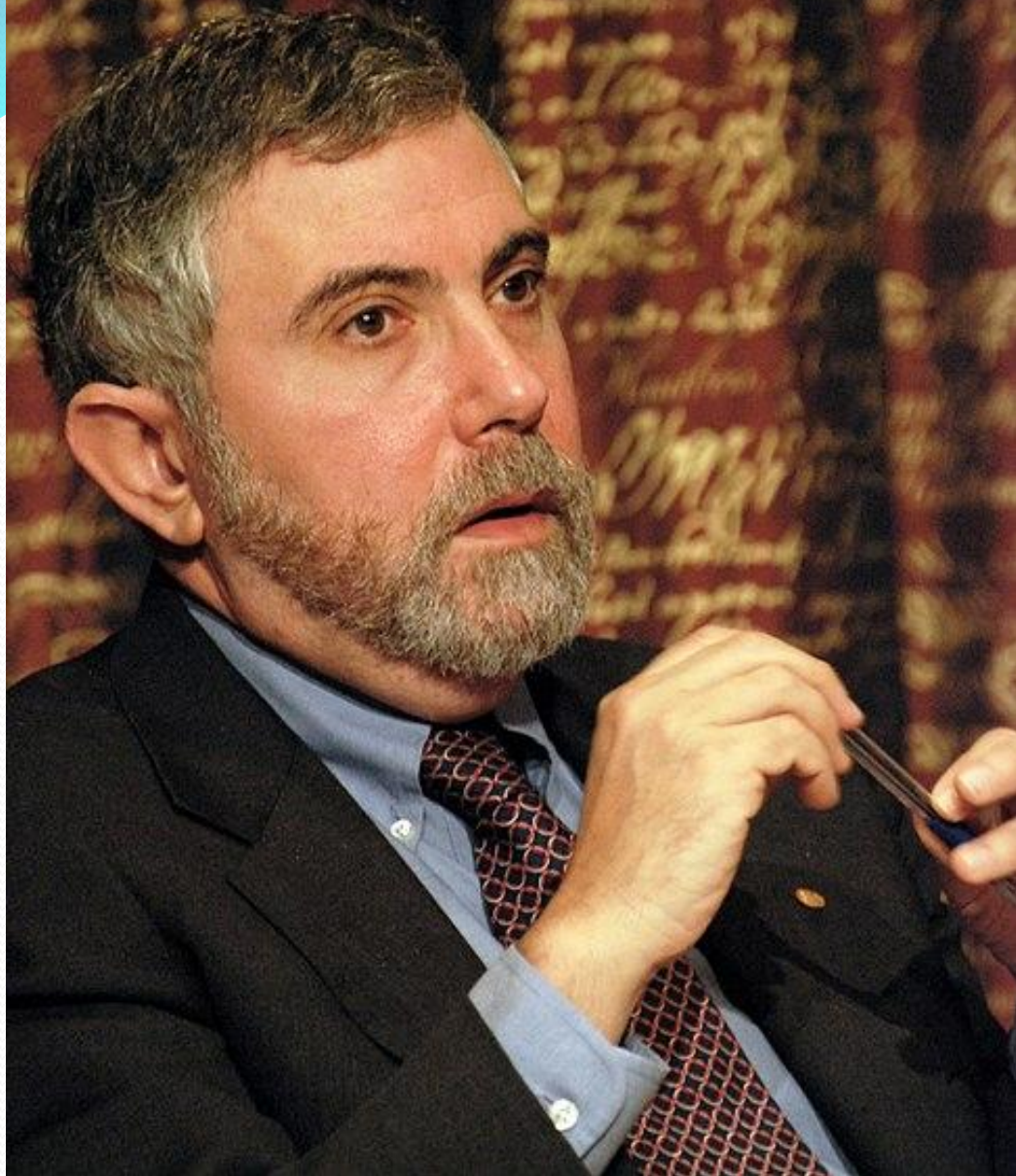

Oliver E. Williamson
University of California
Berkeley, CA, USA

Оліве́р Ві́льямсон

За роботу з аналізу економічного управління

2008

- За аналіз торговельних моделей і місць розташування економічної активності

Пол Кругман

ЛАУРЕАТЫ НОБЕЛЕВСКОЙ ПРЕМИИ
ПО ЭКОНОМИКЕ ЗА 2007 г.

ЛЕОНИД
ГУРВИЦ

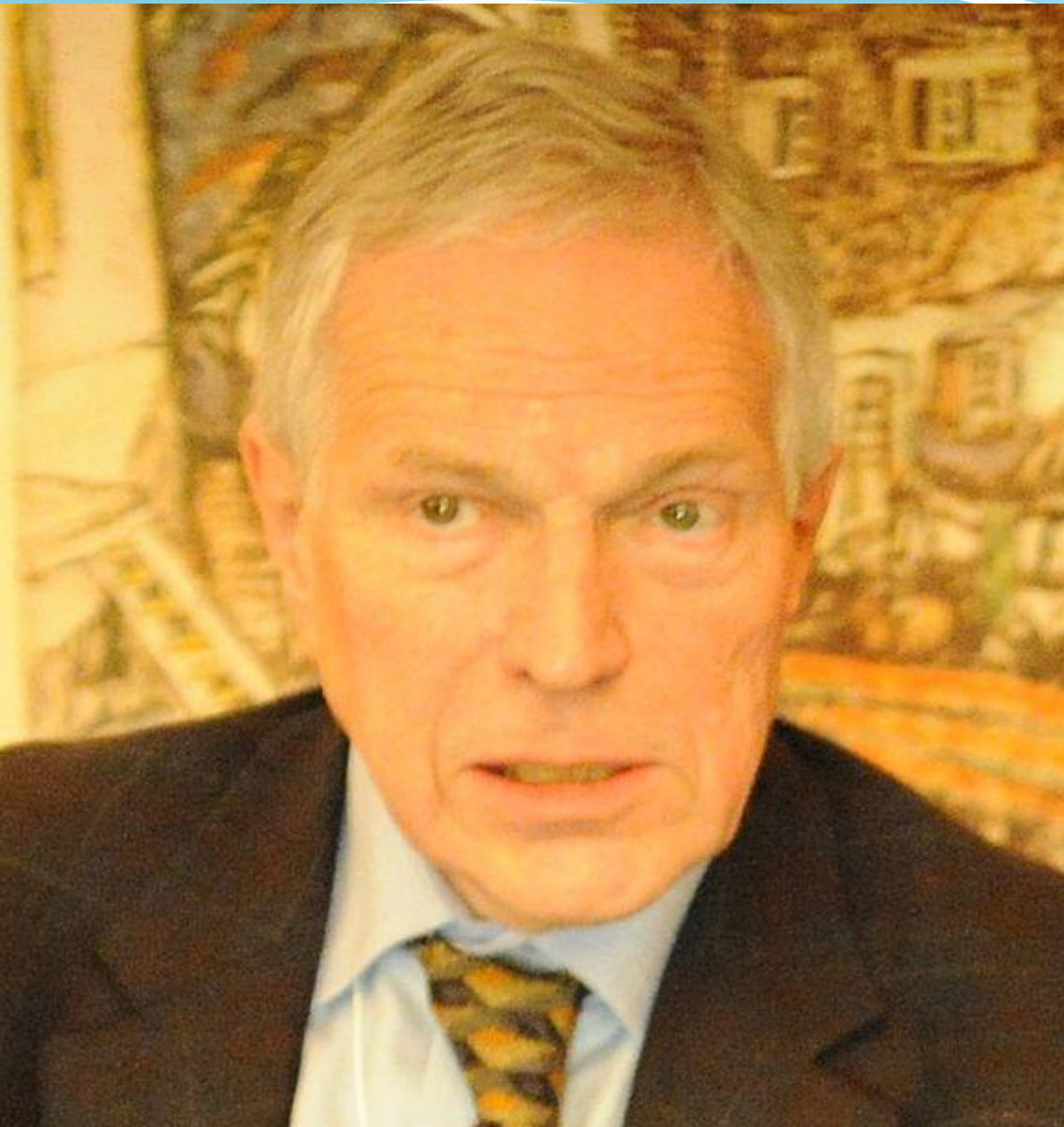

ЭРИК
МАСКИН

РОДЖЕР
МАЙЕРСОН

За створення основ теорії оптимальних механізмів

2006

- За аналіз міжчасового обміну в макроекономічній політиці

Едмунд Фелпс

2005

- За укріплення розуміння конфлікту та співпраці на основі аналізу теорії ігор

Томас Шеллінг

Роберт Ауманн

2004

Финн КИДЛЭНД
ЛАУРЕАТ
НОБЕЛЕВСКОЙ ПРЕМИИ
ПО ЭКОНОМИКЕ

Эдвард ПРЕСКОТ
ЛАУРЕАТ НОБЕЛЕВСКОЙ
ПРЕМИИ ПО
ЭКОНОМИКЕ

РБК

За внесок у вивчення впливу фактору часу на економічну політику та дослідження рушійних сил ділових циклів

2003

Роберт Енгл

Клайв Гренджер

- За методи аналізу часових рядів з циклічними тенденціями (Авторегресивна умовна гетероскедастичність)

Деніел Канеман

За розуміння комплексного підходу до психологічних досліджень в економіці, особливо відносно суджень та прийняття рішень в умовах невизначеності

2002

Вернон Сміт

За створення лабораторних експериментів як інструменту емпіричного економічного аналізу, особливо при вивченні альтернативних ринкових механізмів